

ІГРАШКИ – «МОРАЛЬНІ ПУТІВНИКИ» ДОШКІЛЬНИКІВ

Хто, окрім вихователя та батьків, навчить дошкільників розрізняти добро та зло, чинити по совісті, співчувати? Путівником дошкільників у світі моральних якостей і добрих вчинків може стати лялька. У вмілих руках вихователя ця улюблена дитяча іграшка є інструментом, через який ненав'язливо виховувати в дітей різні моральні якості, як – от доброта, чуйність, щедрість. Як же використовувати ляльку – «морального путівника»?

Моральне виховання – це двохстороння взаємодія дорослого й дитини. Основою такої взаємодії мають бути суб'єктивні взаємини. Та з огляду на різні об'єктивні й суб'єктивні чинники, у такий спосіб взаємодії не завжди вдається досягнути освітньої мети. Тому у виховний процес вводять умовного персонажа, який для дітей стає авторитетним і близьким, до порад якого вони дослухаються.

Функцію умовного персонажа виконує іграшка як головний атрибут життя дитини дошкільного віку.

Це може бути будь – яка іграшка. Головне – щоб її любили діти й визнавали як авторитетну. Отже, з метою морального виховання можна використовувати різні іграшкові образи. Та звісно, вони мають бути сучасними й відповідати інтересам дітей. Можливо, комусь із дошкільників найліпшим другом стане казковий чи мультиплікаційний персонаж.

Методичні рекомендації щодо використання

Функцію умовного персонажа має виконувати лялька. Називаємо таку ляльку «моральним путівником». Кожна лялька символізує певний моральний прояв – моральні почуття й емоції, моральне осмислення, моральний вибір, моральні дії, моральну поведінку, моральні цінності, моральні знання, моральні вчинки тощо.

Із переходом до наступної вікової групи діти не лише знайомляться з новими ляльками, а й продовжують зустрічатися з уже знайомими. Спорідненість дітей із лялькою обумовлюють їхні вікові особливості й можливості морального розвитку, адже лялька для дошкільника є головною іграшкою.

Вихователь є, так би мовити, посередником між ляльками й дітьми і виконує роль «технічного» помічника. Зокрема, «озвучує» цих чарівних персонажів, а також узагальнено передає їм висловлювання дітей.

Ляльки як «моральні путівники» передусім мають бути реалістичними, схожими на дошкільників. Їм надаються українські імена. Риси обличчя ляльок мають бути виразними й привабливими, вбрання – різної кольорової гами й відповідне до пори року.

Використовуються ляльки із руховими частинами тіла. Так вона зможе «сісти», «прийшовши» до дітей у групу. Ляльки повинні бути приємні на дотик, адже дітям іноді хочеться їх обняти, пригорнутися.

Ляльки не перебувають у груповій кімнаті постійно, оскільки їх місія – систематично приходити до дітей. Частота візитів регулюється залежно від мети, яку прагнуть реалізувати, і виховної ситуації морального змісту.

Лялька «приходить» до дітей у групу 1 – 2 рази на тиждень. Однак якщо з кимось із дошкільників трапиться якась морально неприємна пригода, то лялька «відвідує» дітей негайно.

Лялька наділяється «чарівністю»: вона «знає» про все, що відбувається з дітьми, «бачить», як «живе» група. На допомогу їй використовуються сучасні технічні засоби, з якими обізнані діти. За їх допомогою ляльки «довідаються» про життєві ситуації, у які потрапляють діти.

Принципи використання

Основними принципами використання ляльок під час морального виховання:

- рівність у ставленні до дітей;
- емоційне реагування на поведінку;
- групове й індивідуальне спілкування;
- несподіваність візиту;
- сталість дій під час приходу;
- стимулювальний вплив;
- моральне наповнення;
- різноманітність форм контактування.

Рівність у ставленні до дітей. Ляльки люблять усіх дітей групи однаково. Вони є «путівниками» як для тих дітей, які вкрай рідко порушують встановлені моральні норми, так і для тих, хто робить це часто.

Емоційне реагування на поведінку. Ляльки радіють добрим справам і журяться через поведінку дітей, яка їх засмутила. При цьому позиція ляльок така: вони не сварять дітей, а наголошують, що дуже занепокоїлися, оскільки хороша дитина (вказують, хто конкретно) скоїла недобрий учинок.

Групове й індивідуальне спілкування. Ляльки – «моральні путівники» комуні-кують як з усіма під час спільної діяльності, так і звертаються до конкретної дитини під час індивідуальних занять.

Несподіваність візиту. Ляльки можуть приносити дітям подарунки: нові ігри, книжки, атрибути для театральних чи сюжетно – рольових ігор, картки із зображеннями моральних ситуацій тощо.

Сталість дій під час приходу. Лялька обов'язково прослуховує «звіт» дітей про те, що з ними відбулося за час її відсутності. Це вона робить не тому, що не знає, адже вона «все бачить», а тому, що хоче почути, як про це розповідатимуть самі діти. Можливо, хтось поділиться «по секрету» сокровенним.

Розповіді про своє життя стимулюватимуть розвиток у дітей моральної самооцінки як одного з показників морального зростання.

Стимулювальний вплив. Ляльки заохочують дітей розповідати про моральну поведінку їхніх однолітків. Розмірковуючи, хто і що добре зробив, діти навчатимуться оцінювати інших. Якщо ж хтось із дітей розповідає про негідні дії своїх однолітків, то лялька висловлює сподівання, ще це трапилося випадково чи ненавмисно, й просить пригадати добрі справи цієї дитини.

Під час кожного візиту лялька хвалить дітей за добрі справи, співчуває тим, із ким трапилася якась прикрість, обговорює з дітьми їхні вчинки тощо.

Моральне наповнення. Кожна лялька є уособленням відповідного морального індикатора: вчинку, почуття, судження тощо. Вона має певне моральне наповнювання. Наприклад, лялька Наталочка уособлює моральні цінності, Тарасик – моральні вчинки.

Ляльки презентують дітям *розповіді морального змісту* про те, що сталося з іншими дітьми – з іншої групи, іншого дитячого садка тощо. Ці історії ґрунтуються на реальних фактах і моральних ситуаціях. У такому разі дітям легше зорієнтуватися й запропонувати варіанти розв’язання цих ситуацій.

Різноманітність форм контактування. Для спілкування дітей із ляльками використовуються різні форми контактування: листування, повідомлення із мобільного телефону чи планшета вихователя, ведення «блокнотів» добрих справ, які періодично «читають» ляльки, відтворення реалій у малюнках, які вихователь «передає» лялькам.

Отже, лялька – «моральний путівник» стає для дітей другом. Вони починають довіряти їй свої таємниці, просять поради у складних ситуаціях, діляться досягненнями тощо. А лялька, своєю чергою, радіє їхнім успіхам, підказує, як чинити по совісті, та допомагає долати труднощі.